

27/11/2019

Percepció de risc d'esports de muntanya. Una mirada al processament d'informació en escaladors experts

La creixent popularitat dels esports de muntanya i altres activitats *outdoor* es veu acompanyada d'un increment dels accidents. En aquest article, s'estudia la combinació de diferents factors implicats en la percepció del risc d'accidents ja que comprendre el seu funcionament és bàsic per a adoptar mesures de seguretat.

Cortesia de FEDME / Marc Subirana

Els esports de muntanya i les activitats *outdoor* estan augmentant la seva popularitat gràcies a una millor accessibilitat als espais naturals, la disminució del cost de l'equipament i una major oferta de formació i guies. No obstant això, aquest increment d'esportistes i visitants en els espais naturals té un efecte advers: l'increment d'accidents i lesions.

Així, el coneixement dels factors implicats en l'ocurrència d'accidents és de gran interès, tant per als propis esportistes, les autoritats esportives, i fins i tot els guies, que han de garantir la seguretat dels seus clients.

Per això, comprendre què fan els experts que pateixen menys accidents, tot i exposar-se a riscos molt elevats, pot ser de gran ajuda. En aquest sentit, cal considerar que un escalador d'alt

nivell mai iniciarà una ascensió sense valorar prèviament els riscos a què s'exposa, consultant el material necessari, les condicions meteorològiques i les exigències físiques i psicològiques de l'escalada en webs, revistes especialitzades o col·legues de referència. En definitiva, necessiten processar informació provinent de múltiples fonts d'informació i combinar-la per arribar a fer una estimació de risc.

En aquest estudi ens vam proposar analitzar com els escaladors experts combinen deliberadament la informació personal, mediambiental i de l'escalada per arribar a valorar els riscos. Era d'especial interès saber si aquesta informació es combinada de manera additiva (a més perills identificats, major risc percebut) o multiplicativa (algun factor afegeix una valoració de risc més elevada).

Van participar 134 escaladors (un 16,3% dones) aspirants o instructors de l'equip nacional d'escalada i alpinisme de la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya i Escalada, el que es pot considerar la mostra més representativa de l'elit de l'alpinisme i l'escalada.

Els resultats van mostrar que per separat l'elevada dificultat de l'escalada, les males condicions meteorològiques, no portar el material adequat i la manca de confiança són considerats riscos pels escaladors. Addicionalment, la forma en què es combinen és important: quan la confiança és baixa, les condicions meteorològiques i l'equipament contribueixen per igual a la percepció del risc. Per contra, quan la confiança és alta i les condicions meteorològiques són òptimes i porten el material adequat per a l'escalada, la percepció del risc és baixa. Aquest fenomen d'excés de confiança, ja que el perill no desapareix, suposa una minimització del risc i posa en relleu que la confiança, les condicions meteorològiques i l'equipament no contribueixen per igual a la percepció del risc.

Un patró similar es va observar quan la dificultat és elevada. En combinació amb condicions meteorològiques adverses o no portar l'equipament adequat, els nivells de percepció del risc són màxims. En definitiva, quan la dificultat és elevada, el deteriorament d'alguna altra de les condicions té un efecte multiplicador sobre la percepció de risc.

El nostre estudi ha posat de relleu el doble paper que juga la confiança en els escaladors: pot ser protector en algunes circumstàncies, però pot limitar la percepció de risc. Aquesta forma d'operar mentalment sembla ser útil per valorar el risc en els escaladors d'alt nivell quan les demandes mediambientals o de l'escalada són elevades.

Des d'un punt de vista aplicat, sembla important entrenar els escaladors a identificar les condicions mediambientals que disparen la percepció de risc i a desenvolupar la seva confiança, sense oblidar que es pot transformar en excés de confiança. De cara a escaladors menys experts, que tenen dificultat per identificar aquests factors de risc, el paper d'aquests factors pot ser combinat en forma de regles a seguir en situacions complexes.

Andrés Chamarro

Departament de Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació
Universitat Autònoma de Barcelona
andres.chamarro@uab.cat

Referències

Chamarro, A., Rovira, T., Edo, S., & Fernandez-Castro, J. (2019). Risk Judgments in Climbers: The Role of Difficulty, Meteorological Conditions, Confidence and Appropriate Tools. *Leisure Sciences*, 41, 221–235. <https://doi.org/10.1080/01490400.2018.1442266>

[View low-bandwidth version](#)